

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 24 mars 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel.

Genom en den 24 februari 1939 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 138, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

F ö r s l a g

till

förordning angående tillverkning, införsel och försäljning av gasskyddsmateriel.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Materiel till skydd mot stridsgaser indelas i två klasser: gasskyddsmateriel av första klass och gasskyddsmateriel av andra klass.

Med gasskyddsmateriel av *första klass* förstås i denna förordning:

gasmasker, jämte färdiga delar därtill, för beredande av skydd mot stridsgas;

filtreringsapparater, jämte färdiga delar därtill, för gasskyddsrum; samt annan gasskyddsmateriel, beträffande vilken Konungen meddelat föreskrift, att bestämmelserna i denna förordning angående gasskyddsmateriel av första klass skola gälla.

Med gasskyddsmateriel av *andra klass* förstås i denna förordning sådan materiel, som utan att tillhöra gasskyddsmateriel av första klass avser att tjäna något av följande ändamål:

beredande av kroppsligt skydd mot stridsgas eller skydd för materiel och utrustning mot dylik gas;

fastställande av närvaron av stridsgas eller oskadliggörande av dylik gas; behandling efter beröring med stridsgas; samt demonstration och övning avseende skydd mot stridsgas.

2 §.

Tillverkning av gasskyddsmateriel av första klass må icke bedrivas utan att Konungen därtill givit tillstånd. Vid beviljande av tillstånd meddelar Konungen de föreskrifter och villkor, som anses erforderliga för tillståndets åtnjutande.

3 §.

Tillverkning, som avses i 2 §, skall stå under kontroll av den myndighet Konungen bestämmer.

Det åligger tillverkare att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman, närhelst han det fordrar, tillträde till lokal, där tillverkningen bedrives, att meddela kontrollmyndigheten begärda upplysningar angående tillverkningen och därmed sammanhängande förhållanden ävensom att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Konungen eller kontrollmyndigheten meddelas för erhållande av betryggande kontroll.

Den som på grund av tjänsteåliggande erhållit del av upplysning som ovan sägs må ej i vidare mån än som påkallas av tjänsteutövningen yppa affärsförhållande, varom han sålunda erhållit kännedom.

4 §.

Införsel till riket av gasskyddsmateriel av första klass må ej ske utan tillstånd av den i 3 § omförmälda kontrollmyndigheten, dock må utan sådant tillstånd transitering äga rum till ort inom riket.

5 §.

Försäljning av gasskyddsmateriel, av första eller andra klass, må bedrivas allenast efter anmälan till kontrollmyndigheten.

Såsom gasskyddsmateriel må icke saluhållas annan vara än sådan, som blivit till sin beskaffenhet godkänd av kontrollmyndigheten.

Har sådant godkännande lämnats beträffande vara, hänförlig till gasskyddsmateriel av andra klass, skola angående tillverkningen av varan bestämmelserna i 3 § äga motsvarande tillämpning.

6 §.

Försäljare av gasskyddsmateriel vare skyldig att för tillsyn bereda kontrollmyndigheten tillhörande tjänsteman eller polismyndighet, närhelst sådant fordras, tillträde till lokal, där försäljningen bedrives, att meddela sådan tjänsteman eller myndighet begärda upplysningar angående såsom gasskyddsmateriel saluhållen vara ävensom att i övrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som av Konungen eller kontrollmyndigheten meddelas för erhållande av betryggande kontroll över försäljningen.

I fråga om tjänsteman eller myndighet, som i denna paragraf avses, skall gälla vad i 3 § tredje stycket stadgas.

7 §.

För undersökning eller godkännande av gasskyddsmateriel utgår avgift enligt taxa, som Konungen bestämmer.

8 §.

Denna förordning äger icke tillämpning på tillverkning, införsel eller försäljning för försvarsväsendets räkning.

9 §.

Tillverkar någon olovligen gasskyddsmateriel av första klass, eller inför någon till riket gasskyddsmateriel av första klass utan att hava erhållit tillstånd därtill eller gör försök till sådan införsel, eller saluhåller eller försäljer någon gasskyddsmateriel i strid mot bestämmelserna i denna förordning, straffes, där ej gällande bestämmelser om ansvar för olovlig varuinförsel äro tillämpliga, med dagsböter eller fängelse, och vare egendomen förverkad. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, äge rätten pröva, huruvida egendomen skall vara förverkad.

Kan egendom, som förklarats förverkad, ej tillrättaskaffas, skall dess värde gäldas.

10 §.

Underlåter den, som erhållit tillstånd till tillverkning av gasskyddsmateriel eller som saluför eller försäljer sådan vara, att eljest ställa sig till efterrättelse, vad enligt denna förordning eller med stöd av densamma meddelade föreskrifter ålagts honom,

eller avgiver han angående omständigheter, varom det jämlikt denna förordning åligger honom att lämna upplysning, mot bättre vetande oriktig eller ofullständig uppgift,

straffes med dagsböter eller fängelse.

11 §.

Bryter någon mot föreskriften i 3 § tredje stycket eller 6 § andra stycket, straffes med dagsböter eller fängelse.

12 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, samt förverkad egendom ävensom belopp, som utgives i stället för dylik egendom, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling. Genom denna förordning upphäves förordningen den 11 juni 1937 (nr 326) angående tillverkning, försäljning och införsel av gasskyddsmateriel.

I fråga om de skäl som ligga till grund för författningsförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Genom beslut av statsmakterna år 1937 (prop. nr 231 år 1937, riksdagens skrivelse nr 351 år 1937) infördes särskilda bestämmelser i syfte att åstadkomma kvalitetskontroll beträffande viss gasskyddsmateriel. Kungl. förordning i ämnet utfärdades den 11 juni 1937 (nr 326). Samma dag utfärdades även kungörelse (nr 327) med vissa föreskrifter i anledning av förordningen.

Enligt sagda författningar — som icke äga tillämpning på tillverkning, försäljning eller införsel för försvarsväsendets eller luftskyddsinspektionens räkning — skall krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet utöva kontroll över tillverkningen samt tillsyn över försäljning och införsel av följande gasskyddsmateriel, nämligen gasmasker, syrgasapparater och filtreringsapparater för gasskyddsrum ävensom annan materiel beträffande vilken Konungen meddelat föreskrift, att bestämmelserna i förordningen skola gälla. För tillverkning av gasskyddsmateriel erfordras tillstånd av Konungen och för införsel av sådan materiel tillstånd av krigsmaterielinspektionen. För försäljning av gasskyddsmateriel erfordras tillstånd av överståthållarämbetet respektive vederbörande länsstyrelse. Försvarsväsendets kemiska anstalt och statens provningsanstalt hava att på anmodan av krigsmaterielinspektionen verkställa för kontrollen erforderliga prov m. m. samt att däröver till inspektionen avgiva utlåtande. Gasskyddsmateriel, som saluföres, skall vara märkt på sådant sätt, att därav framgår, att densamma blivit godkänd eller tillhör godkänd typ. Närmare bestämmelser härom äger krigsmaterielinspektionen att meddela. För undersökning eller godkännande av gasskyddsmateriel utgår avgift enligt av Konungen bestämd taxa. Förordningen innehåller vidare, bland annat, stadganden om straff vid överträdande av bestämmelserna samt om förverkande i vissa fall av olovligen tillverkade, saluhållna eller införda varor.

Behovet av en omarbetning av de å ifrågavarande område gällande bestämmelserna har framhållits av *krigsmaterielinspektionen* i en den 1 februari 1939 dagtecknad promemoria. Inspektionen har därvid jämväl upprättat förslag till bl. a. ny förordning angående tillverkning m. m. av gasskyddsmateriel. Över promemorian och författningsförslaget hava utlåtanden avgivits av kommerskollegium, luftskyddsinspektionen och försvarsväsendets kemiska anstalt.

Det nu framlagda förslaget till ny förordning, som utarbetats på grundval av krigsmaterielinspektionens förslag, företer följande skiljaktigheter i förhållande till den gällande förordningen:

Enligt 1937 års förordning förstås med gasskyddsmateriel allenast gasmasker för beredande av skydd mot stridsgaser, skyddsapparater med syrgas, filtreringsapparater för gasskyddsrum samt annan gasskyddsmateriel,

beträffande vilken Konungen meddelat föreskrift att bestämmelserna i förordningen skola gälla. Förslaget innebär att till en särskild klass, kallad gasskyddsmateriel av första klass, skola hänföras motsvarande föremål jämte färdiga delar till gasmasker och filtreringsapparater; dock med det undantaget att skyddsapparater med syrgas icke skola höra hit. Krigsmaterielinspektionen hade föreslagit att till första klassen skulle hänföras jämväl övertrycksventiler för gasskyddsrum. I enlighet med vad försvarsväsendets kemiska anstalt hemställt, har departementschefen uteslutit desamma.

Förslaget innebär vidare att en viss kontroll skall utövas även beträffande annan gasskyddsmateriel, kallad gasskyddsmateriel av andra klass. Vad som är avsett att falla därunder anges genom uppräknande av det ändamål materielen är avsedd att tjäna, nämligen: beredande av kroppsligt skydd mot stridsgas eller skydd för materiel och utrustning mot dylik gas; fastställande av närvaron av stridsgas eller oskadliggörande av dylik gas; behandling efter beröring med stridsgas samt demonstration och övning avseende skydd mot stridsgas. Till stöd för att kontrollen bör utsträckas till att avse även dylik materiel anför departementschefen, att det visat sig att även annan materiel än gasmasker och dylika till skydd mot stridsgas uteslutande avsedda varor saluhålles under uppgift att materielen kan användas i gasskyddstjänst. På anförda skäl har departementschefen avvisat ett av försvarsväsendets kemiska anstalt väckt förslag, att såsom gasskyddsmateriel av andra klass jämväl borde anses vara, vilken utan att därtill vara avsedd likväl uppgives tjäna något av de angivna ändamålen.

2 § i förslaget motsvarar 2 § i den gällande förordningen och innehåller bestämmelse att tillstånd av Konungen erfordras för tillverkning av gasskyddsmateriel av första klass. För tillverkning av gasskyddsmateriel av andra klass erfordras icke tillstånd. Det är således härvidlag icke fråga om någon ändring i sak.

3 § i förslaget — innehållande föreskrifter om tillverkningskontroll — motsvarar 3 och 4 §§ i gällande förordning. De smärre ändringar som vidtagits äro av redaktionell natur.

Enligt 4 § i förslaget må införsel till riket av gasskyddsmateriel av första klass ej ske utan tillstånd. I detta fall skall tillstånd sökas hos kontrollmyndigheten och icke hos Konungen. Transitering till ort inom riket må äga rum utan tillstånd. För införsel av gasskyddsmateriel av andra klass erfordras icke tillstånd. Nu berörda bestämmelser överensstämma i sak med innehållet i gällande förordning (8 §).

Beträffande försäljning innehåller gällande förordning bestämmelser därom, att försäljning av gasskyddsmateriel ej må bedrivas utan tillstånd i Stockholm av överståthållarämbetet och eljest av vederbörande länsstyrelse (6 §) samt att försäljning ej må ske av annan materiel än sådan som blivit av kontrollmyndigheten godkänd (5 §). Häremot svarande bestämmelser återfinnas i 5 § första och andra stycket i förslaget. De innebära att, i olikhet med vad som nu gäller, tillstånd icke erfordras för försäljning av gasskyddsmateriel, vare sig av första eller andra klass. Däremot skall anmälan ske till

kontrollmyndigheten innan försäljning äger rum, och annan vara må icke försälas än sådan som blivit till sin beskaffenhet godkänd av kontrollmyndigheten. Tredje stycket i 5 § innehåller stadgande att då viss gasskyddsmateriel av andra klass blivit godkänd, skall tillverkningen av varan stå under kontroll av vederbörande myndighet.

Angående försäljningskontrollen anföres i propositionen:

»För att hindra att mindervärdig vara saluhålles allmänheten såsom gasskyddsmateriel torde det vara nödvändigt att försäljning av sådan materiel, vare sig den är av första eller av andra klass, kontrolleras. I överensstämmelse med vad krigsmaterielinspektionen föreslagit torde dock särskilt tillstånd till försäljningen, på sätt fordras enligt nu gällande förordning i ämnet, ej vara behöfligt; det synes vara tillräckligt att anmälan sker hos kontrollmyndigheten, d. v. s. krigsmaterielinspektionen. Förbud bör, på sätt inspektionen förordat, meddelas mot saluhållande såsom gasskyddsmateriel av annan vara än sådan som till sin beskaffenhet godkänts av inspektionen. Innan varan kan godkännas, måste den givetvis undersökas genom inspektionens försorg, en undersökning som väl i allmänhet förutsätter viss tillverkningskontroll. Härom torde ej erfordras något stadgande. Emellertid torde det vara nödvändigt att inspektionen, om en vara blivit godkänd såsom gasskyddsmateriel, jämväl sedermera har möjlighet att kontrollera tillverkningen för att konstatera, att varan alltjämt fyller fordringarna. Befogenhet för inspektionen i sådant hänseende i fråga om gasskyddsmateriel av första klass följer redan av vad tidigare föreslagits. Beträffande gasskyddsmateriel av andra klass torde en särskild bestämmelse av denna innebörd, såsom inspektionen föreslagit, böra upptagas i förordningen.»

6 § i förslaget företer i förhållande till motsvarande stadgande i 1937 års förordning (7 §) allenast obetydliga ändringar av redaktionell natur. 7 § i förslaget överensstämmer helt med 9 § i gällande förordning.

Enligt 8 § i förslaget skall den nya förordningen icke äga tillämpning på tillverkning, införsel eller försäljning för försvarsväsendets räkning. I gällande förordning har undantag gjorts jämväl för luftskyddsinspektionen (10 §).

Luftskyddsinspektionen hade härom i sitt utlåtande anfört följande:

Den nu gällande förordningen i ämnet ägde icke tillämpning på tillverkning, försäljning eller införsel för försvarsväsendets eller luftskyddsinspektionens räkning. I det nu föreliggande förslaget till ny förordning hade orden »eller luftskyddsinspektionens» utgått.

Vid det samråd som före promemorians upprättande ägt rum mellan luftskyddsinspektionen och krigsmaterielinspektionen hade från krigsmaterielinspektionens sida framhållits, att luftskyddsinspektionen vore den myndighet, på vilken förordningens bestämmelser huvudsakligast ägde tillämpning, varför enligt krigsmaterielinspektionens mening undantag av denna anledning icke borde göras för luftskyddsinspektionen. Emellertid hade i ett cirkulär, som krigsmaterielinspektionen hade för avsikt att efter författningsförslagens antagande utfärda, intagits bestämmelse att luftskyddsinspektionen skulle äga *införa* gasskyddsmateriel av första klass utan att därom göra ansökan hos krigsmaterielinspektionen.

Det torde kunna ifrågasättas, om ej den ursprungliga lydelsen i nu gällande förordning borde kvarstå oförändrad oavsett tillämpningen, enär eljest bristande överensstämmelse mellan förordningen och cirkuläret komme att uppstå. Därest i motsatt fall ifrågavarande bestämmelse utginge ur cirkuläret, skulle luftskyddsinspektionen vid införsel av gasskyddsmateriel hos krigsmaterielinspektionen för varje fall nödgas anhålla om tillstånd, vilket av flera skäl ej syntes ändamålsenligt eller lämpligt.

I propositionen (s. 9) har departementschefen anförde:

»Krigsmaterielinspektionen har föreslagit, att från bestämmelsernas tillämpning skulle undantagas gasskyddsmateriel, som tillverkas, införes eller försäljes för försvarsväsendets räkning, men däremot icke, på sätt för närvarande gäller, sådan materiel varmed luftskyddsinspektionen har befattning. Praktiska skäl synas tala för bifall till detta förslag. Med de nuvarande bestämmelserna förekomma två slag av gasskyddsmateriel: dels sådan, som ligger under krigsmaterielinspektionens kontroll, och dels sådan, för vilken luftskyddsinspektionen står som garant. Detta system synes icke ägnat att skapa reda på området i fråga, något som däremot åstadkommes, därest för all gasskyddsmateriel — alltiämt med undantag av den materiel som avses för försvarsväsendet — gäller samma kontrollförfarande. En dylik ordning utesluter icke, att — vilket krigsmaterielinspektionen också torde hava avsett och vilket kan vara praktiskt lämpligt — åt luftskyddsinspektionen meddelas generella tillstånd i viss utsträckning. Jag biträder alltså krigsmaterielinspektionens förslag i förevarande hänseende.»

Förslagets bestämmelser om straff och förverkande (9—11 §§) upptaga gällande regler (11—13 §§) i huvudsak oförändrade. 1937 års förordning innehåller särskilt stadgande, att den, som under tid då han är ställd under åtal för förseelse mot förordningen fortsätter samma förseelse, skall fällas till särskilt ansvar för varje gång åtal anhängiggöres. Motsvarande bestämmelse saknas i förslaget, vilket sammanhänger med de år 1938 utfärdade nya reglerna om sammanträffande av brott.

Slutligen innehåller förslagets 12 § bestämmelse om att böter och förverkad egendom skola tillfalla kronan.

Utskottet har vid sin granskning av det framlagda författningsförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får alltså hemställa, *Utskottet.*

att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 mars 1939.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter, Karl Emil Johanson, Wagnsson, Gärde, Karl Johan Olsson, Emil Andersson, Verner Andersson* och *Anton Svensson*;

från andra kammaren: herrar *Bergquist, Lindqvist*, Lindmark, Gezelius, Berg, Lindberg* i Stockholm, *Hansson* i Vännäsby och *Gustafsson* i Lekåsa.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.